

RAAP-RAPPORT 5014

Plangebied Heerenweg 128 te Barsingerhorn

Gemeente Hollands Kroon

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en
verkennd booronderzoek

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Titel: Plangebied Heerenweg 128 te Barsingerhorn, gemeente Hollands Kroon;
archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek

Versie: 29-04-2021

Auteur: [REDACTED]

Projectcode: BAHR

Bestandsnaam: RAAPrap_5014_BAHR_20210429

Autorisatie: drs. [REDACTED]

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2021

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Rotteveel heeft RAAP in januari-april 2021 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek uitgevoerd voor het plangebied Heerenweg 128 te Barsingerhorn in de gemeente Hollands Kroon. Het onderzoek vond plaats in het kader van een nieuw bestemmingsplan.

Bureauonderzoek

Op basis van het bureauonderzoek werd een bodemopbouw verwacht van afzettingen van het Laagpakket van Walcheren, mogelijk op Hollandveen, op afzettingen van het Laagpakket van Wormer.

In de intacte top van het getijdenlandschap behorend tot het Laagpakket van Wormer gold een middelhoge verwachting voor archeologische resten uit het midden en laat neolithicum. Uit deze periode wordt de bewoning verwacht op kreekoevers en getij-inversieruggen. De diepte van de afzettingen is onbekend.

Voor de bronstijd en vermoedelijk t/m de vroege ijzertijd gold een lage verwachting voor bewoningsresten. In deze periode bestond het plangebied uit een veenmoeras, en waren bewoningsomstandigheden ongunstig. Voor de top van het Hollandveen, al dan niet veraard, gold een middelhoge verwachting voor archeologische resten uit de midden en late ijzertijd en Romeinse tijd. In deze periode is het veen toegankelijk en redelijk bewoonbaar door (natuurlijke) afwatering van het veengebied. De top van het veen kan plaatselijk verdwenen zijn door erosie van latere zee-inbraken.

Voor de top van de afzettingen van het Laagpakket van Walcheren geldt een hoge archeologische waarde voor bewoningsresten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd langs de historische bewoningsas van Barsingerhorn tot circa 60 à 70 m uit de huidige Heerenweg. Dergelijke vindplaatsen hebben als prospectiekenmerk dat er een humeus antropogeen ophoogpakket aanwezig is met indicatoren (zoals houtskool, puinspijkers, aardewerk en bot). Voor het deel van het plangebied dat buiten de historische bewoningsas ligt, geldt een lage archeologische verwachting voor de middeleeuwen en nieuwe tijd.

Veldonderzoek

Tijdens het veldonderzoek is een bodemopbouw aangetroffen van het Laagpakket van Walcheren op het Laagpakket van Wormer. Slechts in één boring is een restant veen aanwezig van 10 cm. De top van het Laagpakket van Wormer is vermoedelijk gevormd in een nat waddenmilieu. Er zijn geen kreekoevers of kreekruigen aangetroffen. Voor de periode van het midden tot laat neolithicum kan de archeologische verwachting daarom naar beneden worden bijgesteld naar laag. Tijdens het veldwerk is gebleken dat het Hollandveen nagenoeg overal is weggeslagen door de latere zee-inbraken. Er worden geen resten uit de bronstijd t/m de Romeinse tijd meer verwacht. In de top van het Laagpakket van Walcheren is in boringen 1 t/m 3 - rondom het huidige woonhuis van Heerenweg 128 - wel een archeologische laag aangetroffen vanaf 0,15 m –mv (0,15 m –NAP). Het pakket heeft aan de weg een dikte van 60 tot 85 cm, en bevat meerdere archeologische indicatoren. Op het achtererf ligt een oude akkerlaag onder een ophogingslaag vanaf 0,5 m –mv (0,6 m –NAP) en heeft een dikte van 30 cm. De hoge archeologische waarde voor bewoning uit de middeleeuwen en nieuwe tijd is geverifieerd.

Advies

Op basis van de resultaten van het onderzoek blijkt dat in een deel van het plangebied (mogelijk) archeologische resten bedreigd worden door de voorgenomen bodemingrepen (figuur 16). Daarom wordt geadviseerd om de plannen zodanig aan te passen dat verstoring wordt voorkomen. Dat kan door de geplande werkzaamheden niet dieper uit te voeren dan 15 cm –mv (0,15 m –NAP).

Gezien de relatief geringe diepteligging van een archeologisch niveau, lijkt planaanpassing / archeologie-vriendelijk bouwen, niet haalbaar. Indien planaanpassing niet mogelijk wordt geacht, wordt aanbevolen in het kader van de bestaande planvorming de onderstaande vervolgstap uit het proces van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) te nemen.

Er wordt geadviseerd om gravend vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (conform protocol IVO-P, zie ook <https://pom.cultureelerfgoed.nl>). Voorafgaand aan dergelijk proefsleuvenonderzoek dient een Programma van Eisen (PvE) te worden opgesteld en te zijn goedgekeurd. Dit PvE dient te worden goedgekeurd door de bevoegde overheid (in dezen de adviseur van de gemeente Hollands Kroon: Archeologie West-Friesland).

In het overige deel van het plangebied wordt in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Hollands Kroon, en diens adviseur: Archeologie West-Friesland, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Inhoud

Samenvatting	3
Inhoud	5
1 Inleiding	6
1.1 Kader	6
1.2 Administratieve gegevens	9
1.3 Doel- en vraagstelling	9
2 Bureauonderzoek	11
2.1 Methode	11
2.2 Aardkundige situatie	11
2.3 Archeologische gegevens	14
2.4 Historische situatie	20
2.5 Huidige situatie	24
2.6 Toekomstige situatie	26
2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting	27
3 Veldonderzoek	28
3.1 Methode	28
3.2 Resultaten	28
3.3 Archeologische relevantie	31
4 Conclusies en advies	33
4.1 Conclusie	33
4.2 Advies	34
4.3 Tot slot	35
Literatuur	36
Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices	37

1 Inleiding

1.1 Kader

Aanleiding

In opdracht van Rotteveel heeft RAAP in januari-april 2021 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek uitgevoerd voor het plangebied Heerenweg 128 te Barsingerhorn in de gemeente Hollands Kroon (figuur 1).

Het onderzoek vond plaats in het kader van een nieuw bestemmingsplan.

Juridisch en beleidskader

Het uitgangspunt voor dit onderzoek wordt gevormd door het wettelijk en beleidsmatig kader voor de ruimtelijke ordening en monumentenzorg. De gemeente is de bevoegde overheid die een besluit zal nemen over hoe om te gaan met de eventueel aanwezige archeologische waarden.

Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Hollands Kroon ligt het plangebied in Waarde – Archeologie 2 en 3. Het beleid voor Waarde Archeologie 2 schrijft voor dat er bij bodemingrepen groter dan 50 m² en dieper dan 40 cm -mv een archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd. Het beleid voor Waarde Archeologie 3 schrijft voor dat er bij bodemingrepen groter dan 500 m² en dieper dan 40 cm -mv een archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd. De omvang van de bodemingrepen bedraagt circa 14.500 m² en de diepte van de ingrepen is nog onbekend. De ingrepen zijn groter dan de vrijstellingsgrens. Een archeologische onderbouwing met betrekking tot de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden is daarom verplicht conform het vigerend beleid.

Kwaliteitsborging

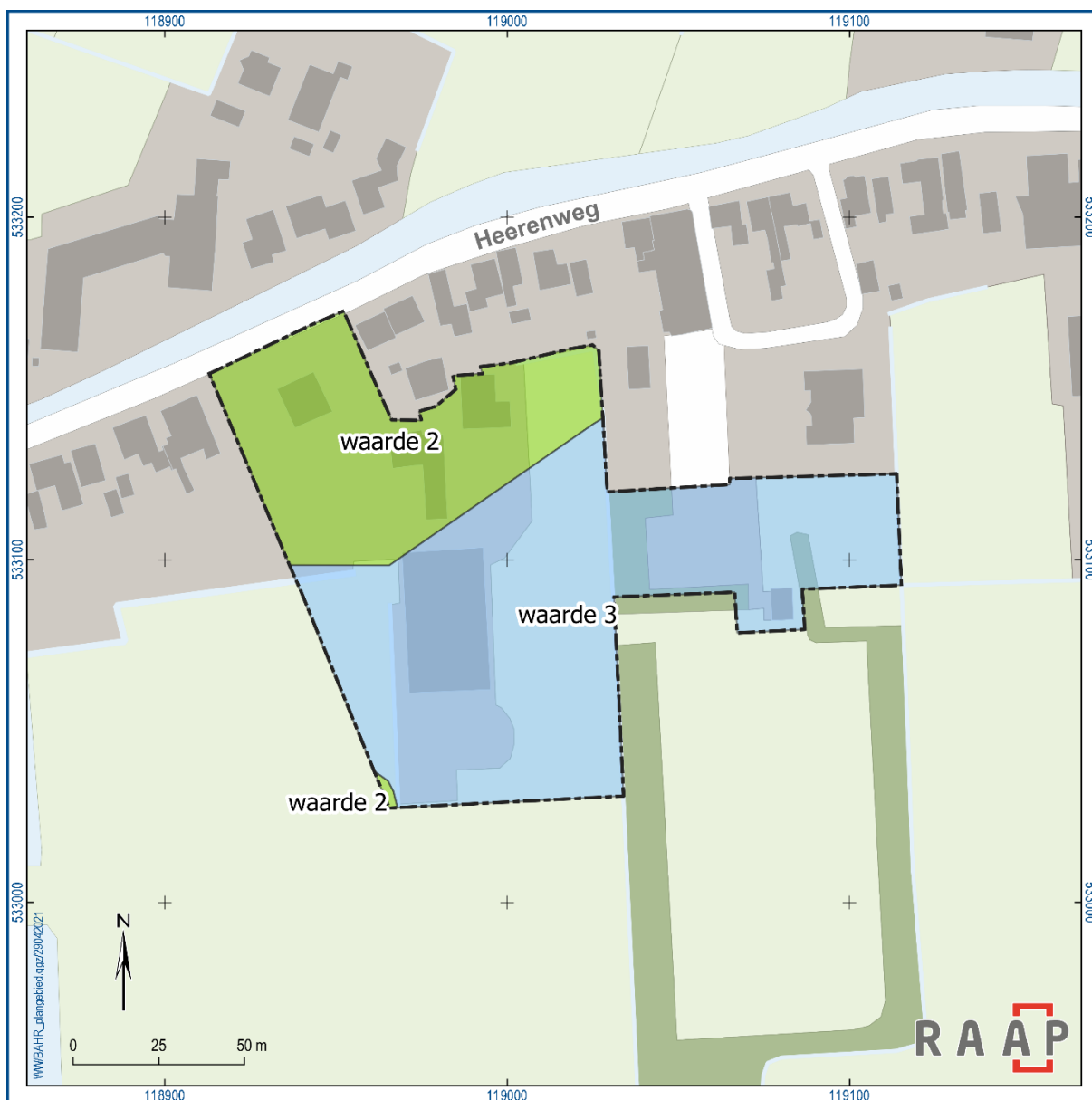
De werkzaamheden zijn uitgevoerd onder certificaat BRL4000, conform artikel 5.4 van de Erfgoedwet. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), is door de minister aangewezen als norm.

RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van Eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, alsmede 4004 Opgraven (landbodems).

Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Archeologische waarden binnen het plangebied op basis van de beleidskaart van gemeente Hollands Kroon.

1.2 Administratieve gegevens

Type onderzoek	Bureauonderzoek
Opdrachtgever	Rotteveel
Bevoegde overheid	Gemeente Hollands Kroon
Plaats	Barsingerhorn
Gemeente	Hollands Kroon
Provincie	Noord-Holland
Centrumcoördinaten (X/Y)	119.010 / 533.103
Toponiem	Heerenweg 128
Kadastrale gegevens	BSG00 G 459, 773, 774, 858
Oppervlakte plangebied	14.500 m²
Afbakening onderzoeksgebied	Tijdens onderhavig onderzoek is het plangebied inclusief een zone van 500 m rondom het plangebied onderzocht.
Onderzoeksperiode	januari 2021
Uitvoerder	RAAP West
Projectleider	██████ MSc
Projectmedewerkers	n.v.t.
RAAP-projectcode	BAHR
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	4943311100
Beheer en plaats documentatie	RAAP regio West te Leiden en op termijn het provinciaal Depot, ARCHIS en E-Depot.

Tabel 1. Administratieve gegevens.

1.3 Doel- en vraagstelling

De doelstelling van het archeologisch vooronderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van het terrein, dan wel de archeologische vindplaats. Daartoe wordt informatie verzameld over bekende en verwachte archeologische resten teneinde een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Hiertoe is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd:

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
- Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen in en rond plangebied zijn reeds bekend?
- Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
- Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied? En wat zijn hiervan de prospectiekenmerken?

Algemeen

- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

- Met de inzet van welke zoekmethoden kunnen verwachte resten systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient ervoor om – op basis van verschillende bronnen – inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop van de tijd heeft achtergelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Naast de conform de KNA verplichte bronnen is door de gebiedsexperts van RAAP een beredeneerde keuze gemaakt uit betrouwbare bronnen die voor de archeologische verwachting relevante informatie bevatten (zie bijlage 2 voor de motivering). Daarvoor is gebruik gemaakt van de landelijk en voor RAAP digitaal beschikbare archieven. Voor de beschrijving van de historische situatie is gebruik gemaakt van hiervoor relevante informatiedragers. Voor de actuele metadata van de verzamelde gegevens (gemeente, plaats, etc.) wordt verwezen naar het van toepassing zijnde data-archief.

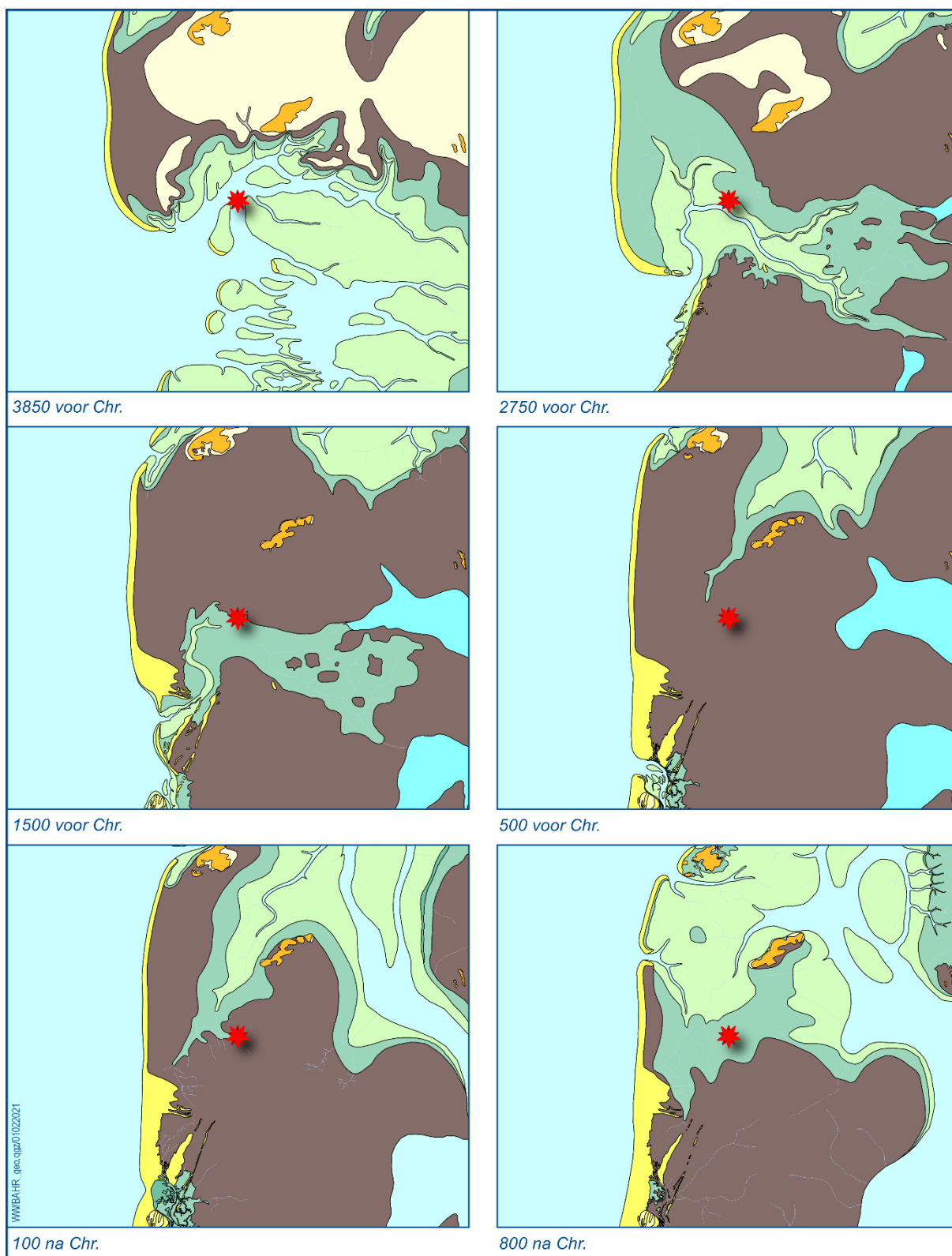
2.2 Aardkundige situatie

Het plangebied ligt in het achterland achter de kust van Noord-Holland. Rond 3800 voor Chr. kon de zee alleen via enkele openingen in de kustlijn (de zgn. zeegaten) in het achterland doordringen. Via het zeegat van Bergen - een grote opening in de kustlijn ter hoogte van het huidige Bergen - drong een aantal west-oost georiënteerde geulen door in West-Friesland/de Kop van Noord-Holland. Vanuit de geulen werden pakketten zand en klei afgezet. Buiten de invloedssfeer van de geulen vond veenvorming plaats. De sedimenten die in deze periode werden afgezet, worden door De Mulder & Bosch gerekend tot het Hauwertcomplex laag A (Laagpakket van Wormer).

Vanaf circa 3000 voor Chr. verlegden de geulen zich geleidelijk naar het zuiden, waardoor het plangebied vanaf grofweg 2500 voor Chr. buiten het sedimentatie-bereik kwam te liggen (De Mulder & Bosch, 1982; Van Heeringen & Theunissen, 2001). De sedimenten (zand en klei) die in deze periode zijn afgezet, worden door De Mulder en Bosch gerekend tot het Hauwertcomplex laag B (Laagpakket van Wormer). In de gebieden die buiten bereik van de zee kwamen, vond veenvorming plaats.

Rond 2200 voor Chr. was in het westen van West-Friesland nog slechts één grote west-oost georiënteerde geul aanwezig. Deze liep echter enkele kilometers ten zuiden van het plangebied. In de omgeving van Barsingerhorn vond in deze periode dan ook geen sedimentatie meer plaats.

Rond 1800 voor Chr. sloot het zeegat van Bergen en werden de geulsystemen in West-Friesland minder actief. Aanvankelijk werd nog een pakket klei afgezet, maar onder invloed van de verslechterde afwatering begon zich in grote delen van West-Friesland Midden en Oost veen te vormen. Buiten de actieve geulen had vanaf circa 3800 voor Chr. in heel West-Friesland continu veenvorming plaatsgevonden, waardoor grote veenkussens waren ontstaan. Op het moment dat de laatste geulen verlandden, verdwenen ook deze onder een dik pakket veen. In en rond de veenkussens waren alleen nog kleine veenstroompjes actief. Deze voerden het water uit de veenkussens af naar lager gelegen delen.

Figuur 3. Paleogeografische ontwikkeling van het plangebied.

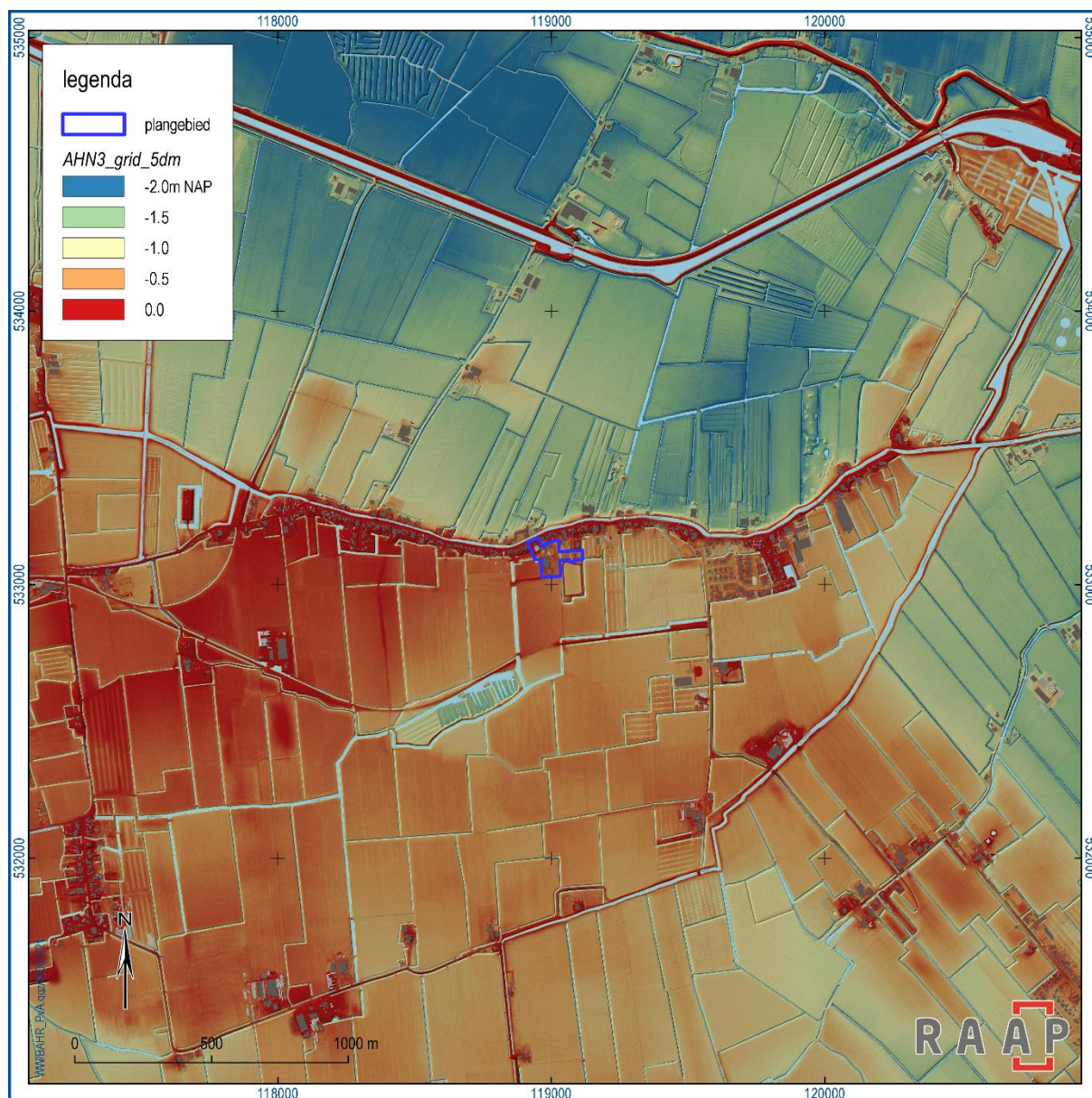
Rond het begin van de Late Middeleeuwen (ongeveer 1000 jaar na Chr.) nam de invloed van de zee weer toe en ontstonden opnieuw gaten in de strandwallenkust. Hierdoor kreeg de zee via getijdengeulen weer toegang tot het achterliggende veengebied, waardoor de natuurlijke drainage van het gebied achter de strandwallen verbeterde. Bovendien werd het veengebied vanaf ongeveer de 10e eeuw ontgonnen. Grootschalige ontginning van het veen door de mens en de inbraken van de zee leidden ertoe dat de veenkussens dunner werden of zelfs volledig verdwenen. Uiteindelijk is van het voormalige veenpakket vrijwel niets bewaard gebleven. Alleen in laaggelegen komgebieden en onder sommige wegen, dijken en kerkheuvels is in West-Friesland nog een dunne laag veen aanwezig (Hallewas & De Mulder, 1987).

In de loop van 13e eeuw is een begin gemaakt met de aanleg van de Westfriese Omringdijk (ten noorden van het plangebied) waardoor de zee min of meer definitief afgesloten werd van West-Friesland en daarmee ook van het plangebied.

Geomorfologie en bodem van het plangebied

Op de geomorfologische kaart (schaal 1:50.000) is het gebied gekarteerd als eenheid 'vlakke van getijafzettingen' (code 2M72). Het zuidelijke deel van het plangebied staat op de cultuurhistorische waardenkaart van Noord-Holland als aardkundig waardevol gebied aangemerkt. Het bestaat uit een gebied met getij-inversieruggen en jongere zee-erosiegeulen.

Op de bodemkaart van Rosing (1995; 1:50.000) is de bodem in het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging in de bebouwde kom van Barsingerhorn. Uitgaande van bodems uit de omgeving van het plangebied kan, naast een opgebracht stadspakket de bodem bestaan uit kalkarme knippige Poldervaaggronden met profielverloop III (Rosing, 1995: code gMn53C). Op de bodemkaart van Schagerkogge (Kleinsman, 1975; 1:15.000) ligt het plangebied in een zone met knippige Poldervaaggronden (code Mn38). Op basis van deze bodemkaart wordt het veen niet of nauwelijks (meer) verwacht. Mogelijk is er op deze diepte een humeuze, kalkloze zware klei aanwezig in de ondergrond die correspondeert met het veenpakket dat in de middeleeuwen is geërodeerd door zee-inbraken.

Figuur 4. Plangebied op de hoogtekaart van het AHN3.

2.3 Archeologische gegevens

Gemeentelijk archeologiebeleid

Bestemmingsplan	Het huidige bestemmingsplan spreekt van dubbelbestemmingen 'Waarde – Archeologie 2'; en 'Waarde – Archeologie 3'. Deze dubbelbestemmingen corresponderen met de beleidszones op de gemeentelijke archeologische beleidskaart.
Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart	In het noordelijke deel van het plangebied ligt een zone met een hoge waarde voor archeologie uit de late middeleeuwen. Dit hangt samen met het historische bewoningslint van Barsingerhorn.
Gemeentelijke archeologische beleidskaart	Waarde 2: 50 m ² en 40 cm –mv Waarde 3: 500 m ² en 40 cm –mv

Tabel 2. Overzicht van het geldende archeologiebeleid en achterliggende verwachtingskaart.

Monument	Ligging	Complex	Datering	Materiaal	Diepte	Waarde
1738	Weerepolder	Kerk	Late middeleeuwen	Kerkterrein	onbekend	Van waarde
1759	Heerenweg	Dorpsterp	Late middeleeuwen	dorpslint	onbekend	hoge waarde
1760	Leekerweg	Huisterp	Late middeleeuwen	woonterpen	onbekend	van waarde
1762	Heerenweg	Huisterp	Late middeleeuwen	Huisterp	onbekend	hoge waarde
1844	Hoogsloot	nederzetting	IJzertijd-Romeins	Onbekend	onbekend	Van waarde
Zaakid.	Ligging	Complex	Datering	Materiaal	Diepte	Verzamelwijze
2832702100	Heerenweg 71	Onbepaald	Late middeleeuwen	Tinnen Broche	Maaiveld	Detector
3134095100	Heerenweg	Molenplaats	Late middeleeuwen	Ophooglaag	Maaiveld	Inspectie

Tabel 3. Overzicht van de bekende archeologische monumenten en archeologische vondstlocaties in en rond het plangebied.

Figuur 5. De AMK-terreinen in Barsingerhorn.

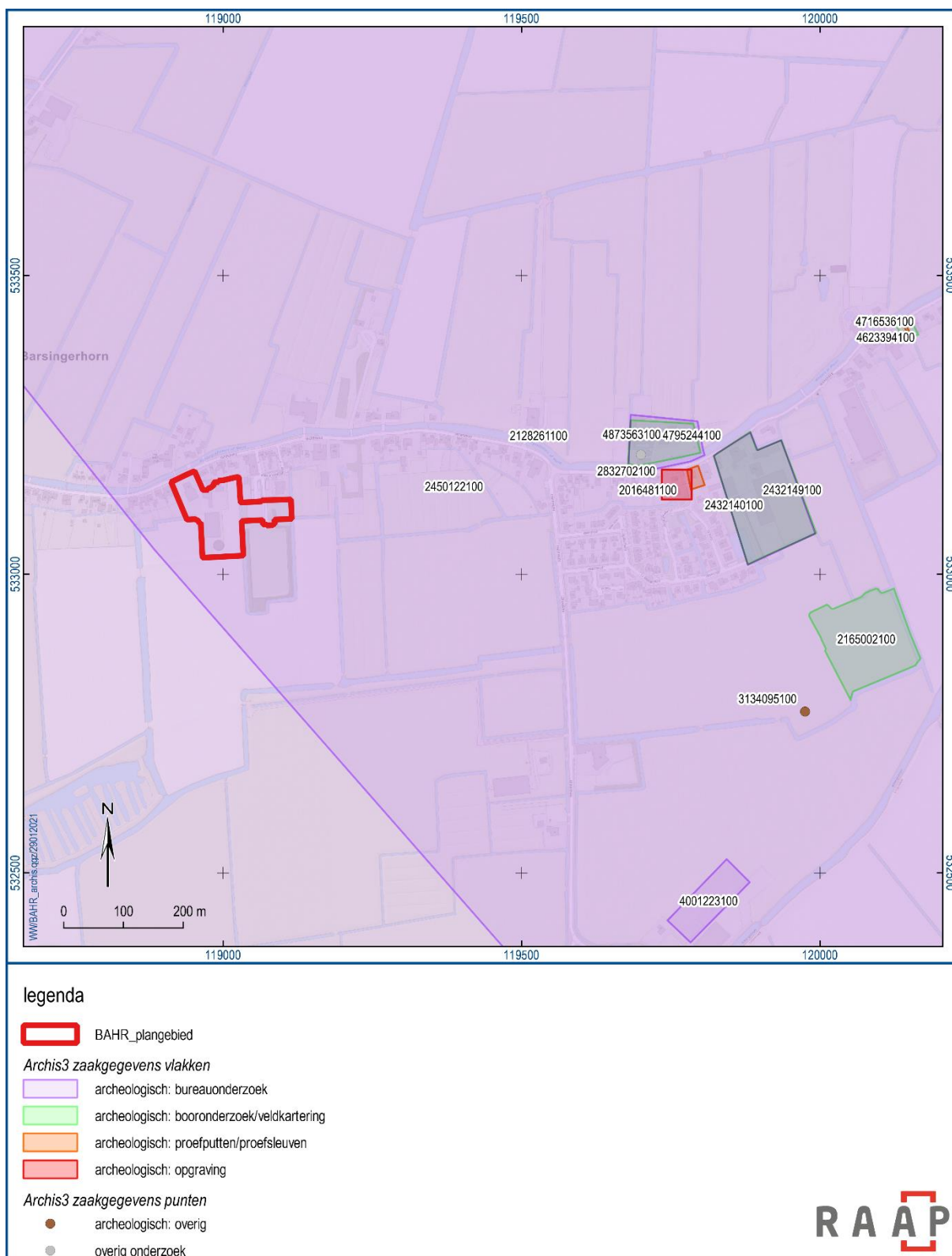
Wanneer de vindplaatsen en hun landschappelijke inbedding bekeken worden in vergelijking met de situering van het plangebied, dan blijkt dat langs de hele Heerenweg van Barsingerhorn een bewoningslaag in de ondergrond aanwezig is. Deze bewoningslaag kan dateren uit de late middeleeuwen en bestaat uit een lint van huisterpen. De monumentterreinen zijn gebaseerd op de verspreiding van bebouwing op de oudste kadastrale kaart uit 1811-1832. Het AMK-terrein waar het plangebied deels binnen valt heeft een hoge waarde toegekend gekregen. Mogelijk is er in het plangebied dus een ophooglaag of terplaag aanwezig uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Daarnaast is er kans op vindplaatsen uit de ijzertijd of Romeinse tijd, zoals aangetroffen in een perceel aan de Hoogsloot.

Eerder in de omgeving uitgevoerd onderzoek volgens ARCHIS3

Zaakidentificatienummer	Resultaat/advies	Opmerking
2016481100	Opgraving van een 16 ^e -eeuwse kerk op een ophogingspakket.	Opgraving door ROB, 1988
2128261100	Bureauonderzoek naar de ontwikkelingslocaties langs het kanaal Omval-Kolhorn.	SCENH-rapport cultuurhistorie 66 (Alders, 2006)
2165002100	Actualisatie Archeologische Monumentenkaart, herwaardering van het terrein Hoogsloot (code 1844) waar zowel een ijzertijd-Romeins niveau als een laatmiddeleeuws niveau aanwezig is. De status is veranderd van "van archeologische betekenis" naar "van archeologische waarde".	Molenaar, 2009
2432140100	Bureau- en booronderzoek aan de Heerenweg 244-246. Tijdens het veldonderzoek bleek de bovenste 115 cm verstoord. Er is geen vervolgonderzoek aanbevolen.	Argo, 2014 (Vaars, 2014)
2432149100	Idem	Idem
2450122100	Bureauonderzoek i.h.k.v. de aanleg van transformatorstations in Middenmeer	The Missing Link, 2014 (geen rapport in Archis3)
4001223100	Bureauonderzoek aan de Leekerweg 25. Verwachting voor neolithicum op kreekruigen, ijzertijd en Romeinse tijd kan worden verwacht in veraard veen op circa 1,3 m –mv (o.b.v. terrein Hoogsloot). Lage verwachting voor late middeleeuwen en nieuwe tijd, gezien de ligging t.o.v. het dorpslint. Vervolgonderzoek geadviseerd.	Argo, 2016 (Stiller, 2016)
4623394100	Bureau- en booronderzoek aan de Heerenweg 262. Uit het veldonderzoek bleek een bodemopbouw aanwezig van Walcheren-afzettingen erosief op veen op Wormer-afzettingen. Er geldt een hoge verwachting voor de late middeleeuwen voor de terplaag in de top van de Walcheren-afzettingen. Voor de periode ijzertijd-Romeinse tijd geldt een lage verwachting door het ontbreken van de top van (veraard) veen. Voor de top van het Wormer-pakket geldt een middelhoge verwachting voor neolithicum-bronstijd. Er is vervolgonderzoek geadviseerd.	Econsultancy, 2018 (Wullink, 2020).
4716536100	Proefsleuvenonderzoek aan de Heerenweg 262.	Econsultancy, 2019 (nog aangemeld in archis3)

4795244100	Bureauonderzoek aan Heerenweg 73. Er geldt een middelhoge verwachting voor resten uit het neolithicum door de relatief hoge ligging in het landschap. Verder geldt er een hoge verwachting voor bewoning vanaf de late middeleeuwen door de ligging aan het dorpslint van Barsingerhorn. Er is vervolgonderzoek geadviseerd.	Hollandia, 2020 (Brands, 2020)
4873563100	Vervolgonderzoek aan Heerenweg 73, in de vorm van verkennende boringen. In de boringen is bovenste meter beneden maaiveld (sub)recentelijk verstoord. De top van het Wormer-pakket ligt op 85 à 140 cm –mv. Geadviseerd is, om de werkzaamheden niet dieper dan 90 cm –mv uit te voeren.	Hollandia, 2020 (Brands, 2020)

Tabel 4. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond het plangebied.

Figuur 6. Overzichtkaart archeologische gegevens uit de directe omgeving van het plangebied.

2.4 Historische situatie

Bewoningsgeschiedenis

De oudste bewoning in het plangebied kan in theorie al hebben plaatsgevonden in het laat neolithicum. In deze periode vond vermoedelijk al een geleidelijke verlanding van de grote getijdengeulen plaats (§ 2.2). Ten oosten van Barsingerhorn en twee kilometer ten noorden van het plangebied (vindplaats Poolland) zijn neolithische vindplaatsen opgegraven (Van Heeringen & Theunissen, 2001). Niettemin zijn aanwijzingen voor bewoning uit deze periode relatief schaars. Of het geringe aantal laat-neolithische vindplaatsen te wijten is aan slechte bewoningscondities of het gebrek aan archeologisch onderzoek is vooralsnog onduidelijk.

Vanwege de verlanding van de getijdengeulen en de hierop volgende veengroei waren de bewoningsmogelijkheden gedurende de bronstijd tamelijk ongunstig. Vondsten uit de IJzertijd en Romeinse tijd zijn relatief schaars in West-Friesland. Vermoedelijk waren grote delen van het toenmalige landschap overdekt met veen, waardoor het voor bewoning erg ongunstig was. Niettemin ligt er een concentratie aan vindplaatsen rondom Schagen. Dichterbij het plangebied, in de polder Hoogsloot, is een ijzertijdvindplaats bekend in de top van het veen op circa 1,3 m –mv. Er wordt vanuit gegaan dat het veen hier via veenstroompjes op natuurlijke wijze afwaterde in de Noordzee (o.a. de voorlopers van de Zijpe en de Rekere). Hierdoor was het veen plaatselijk beter gedraineerd en geschikt voor bewoning. Doordat het veen in de loop van de Late Middeleeuwen grotendeels is verdwenen, kan dit niet of nauwelijks meer worden onderzocht.

De eerste ontginning van het veen in West-Friesland vond vermoedelijk plaats rond 800 na Chr. in het gebied rond Wervershoof en Andijk en vanuit de duinen langs de kust. Vanaf de 10e-12e eeuw werden ook de overige delen van de West-Friese veengebieden ontgonnen. Deze recentere veenontginningen werden ontwaterd door middel van het systeem van parallel aan elkaar gegraven afwateringssloten, waardoor in elke ontginningseenheid een strokenverkaveling ontstond. Langs de ontginningsassen ontstond lintbebouwing. De kern van Barsingerhorn, waar het plangebied in ligt, is een voorbeeld van een dergelijk middeleeuws bewoningslint.

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in de het historisch gebruik van een gebied van na de late middeleeuwen tot begin 20e eeuw. In die periode was men veel meer dan nu gebonden aan de (on)mogelijkheden die het natuurlijke landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van het gebied. Daarnaast kan het informatie leveren over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaats gevonden.

Op de kaart van West-Friesland van Dou uit 1651-1654 staat bebouwing afgebeeld tussen de molengang ten westen van het plangebied en het dorps huis ten oosten van het plangebied (figuur 7). Op de kaart van de Wieringerwaard uit 1675 zijn losse gebouwen te zien aan de weg (figuur 8). Onduidelijk is of een van deze gebouwen binnen het plangebied hebben gelegen. Ook op de kaart uit het Kaartboek Uitwaterende Sluizen in Kennemerland en West-Friesland staat in Barsingerhorn bebouwing aangegeven. Of deze bebouwing ook in het plangebied aanwezig is, is vanwege de onnauwkeurigheid van deze kaart niet vast te stellen (Dou, 1745). Op de kadastrale minuutkaart uit

1819 staat bebouwing weergegeven ter plaatse van het huidige woonhuis van Heerenweg 128 (figuur 10). Mogelijk betreft het een voorloper van de huidige stolpboerderij.

Figuur 7. Uitsnede van de kaart van West-Friesland door Dou uit 1651-1654 (Archeologie West-Friesland).

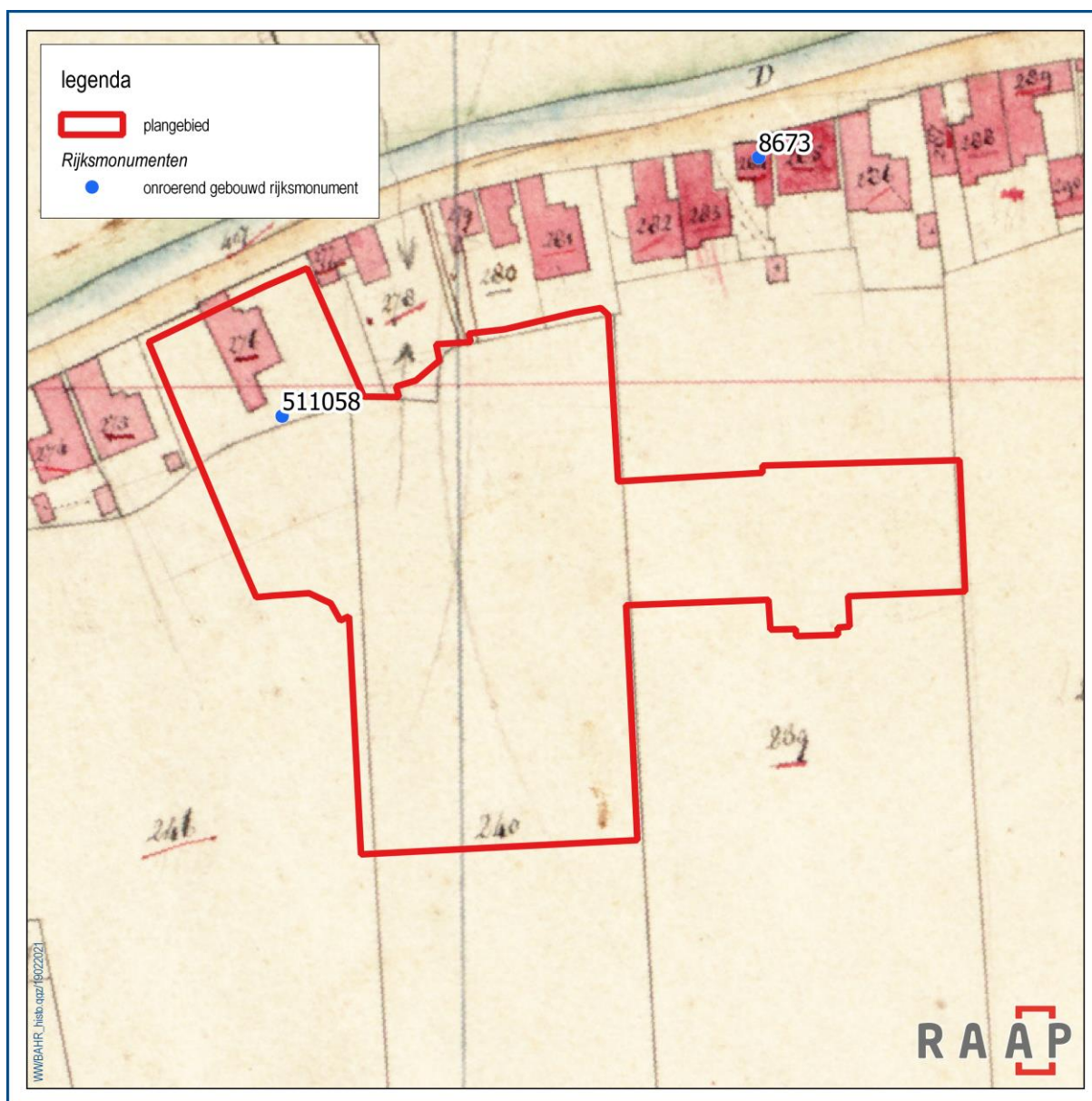
Figuur 8. Uitsnede van de kaart van de Wieringerwaard uit 1675 (Archief Alkmaar).

Figuur 9. Globale ligging van het plangebied op een uitsnede van de kaart van Dou uit 1745, met links het noorden (Facsimile, 1970).

Bouwhistorische waarden	Nummer	Aard	Omvang	Diepteligging
Rijksmonumenten	511058	Stolpboerderij aan de Heerenweg 128, gebouwd in 1898	Boerderij achter het woonhuis, circa 300 m ² (zie figuur 10 en figuur 11)	Bovengronds
	8673	Het Raadhuis van Barsingerhorn uit 1622	Circa 90 m ² (figuur 10)	Bovengronds
Provinciale monumenten	-	Keringselement	Heerenweg tot Kolhorn	Bovengronds
	-	Dorpsgezicht	De polders ten zuiden en noorden van de Heerenweg	Bovengronds

Tabel 5. Het aanwezige rijksmonument binnen het plangebied, en in de directe omgeving ervan.

Figuur 10. Globale ligging van het plangebied (rood omkaderd) op een uitsnede van de kadastrale minuutplan van 1819 (beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

2.5 Huidige situatie

Aan de hand van actuele gegevens van recente luchtfoto's, Google Street View, locatiebezoek en navraag bij de opdrachtgever zijn de onderstaande zaken over de huidige situatie te melden.

Huidig grondgebruik	Boerenerf
Hoogteligging maaiveld	0,15 m +NAP aan de weg tot 0,3 m –NAP in het zuiden
Grondwatertrap of -stand	Grondwatertrap III of VI
Milieutechnische condities	Op het bodemloket zijn er geen onderzoeken bekend
Aanwezige constructies (funderingen, kelders e.d.)	Onbekend
Locatie en diepte van kabels/leidingen	Onbekend

Tabel 6. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.

Figuur 11. Google Street View van Heerenweg 128 (moment van opname: juni 2019).

2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de tijdens het bureauonderzoek verzamelde gegevens is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze geeft inzicht in de aard en de ouderdom (inclusief omvang en uiterlijke kenmerken), (diepte)ligging, en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten.

Aard en ouderdom

Voor het plangebied geldt een middelhoge kans op het aantreffen van archeologische waarden uit het midden en laat neolithicum. Dit is op grond van het voorkomen van getijafzettingen (Hauwertcomplex) in het plangebied. Waarschijnlijk werd het plangebied al aan het eind van het laat neolithicum door veengroei onbewoonbaar. Voor de bronstijd geldt dan ook een lage archeologische verwachting.

Bewoning werd pas in de midden en late ijzertijd, Romeinse tijd en naderhand de middeleeuwen weer mogelijk door (natuurlijke) afwatering van het veengebied. Op het veen kunnen derhalve archeologische resten uit die perioden voorkomen en geldt een middelhoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de midden en late ijzertijd en Romeinse tijd.

Op basis van de ligging van het plangebied in de historische kern van Barsingerhorn, geldt een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Deze zijn herkenbaar aan de aanwezigheid van een (humeus) antropogeen ophogingspakket met vondstmateriaal. Op basis van de historische kaarten worden resten (funderingen) van bebouwing uit de nieuwe tijd in het plangebied verwacht. Dit geldt voor het deel van het plangebied dat binnen het historisch bouwlint ligt, tot circa 60 à 70 m uit de huidige Heerenweg. Buiten dit bouwlint geldt een lage archeologische verwachting voor bewoningsresten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd.

(Diepte)ligging

Archeologische resten uit het neolithicum worden op een dieper niveau, afgedekt door veen of afzettingen van het Laagpakket van Walcheren verwacht. De archeologische resten uit de midden en late ijzertijd en Romeinse tijd worden in de top van het (intacte) veen verwacht. De top van het veen is in polder Hoogsloot aanwezig op circa 1,3 m –mv. Dit veen is afgedekt door getijdenafzettingen.

Archeologische resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd worden direct vanaf maaiveld verwacht.

Fysieke kwaliteit

Aangezien in het plangebied afdekkende pakketten aanwezig zijn is mogelijk sprake van een goede conservering van de archeologische resten uit het neolithicum. Mogelijk zijn de resten uit de midden en late ijzertijd en Romeinse tijd door latere erosie of ontginningen van het veen grotendeels verdwenen. Mochten jonge erosiegeulen aanwezig zijn die tot in de top van het Laagpakket van Wormer zich hebben ingesneden, zijn de archeologische niveaus van het neolithicum t/m de Romeinse tijd verdwenen.

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een verkennend booronderzoek. De gevolgde onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van plan van aanpak (Peeters, 2021). Het veldonderzoek is uitgevoerd in 1 dagen, op 12-04-2021.

Het verkennend veldonderzoek had tot doel het verkrijgen van inzicht in de bodemgesteldheid, de mate van bodemverstoring en de diepteligging van het verwachte archeologische niveau in het plangebied. Daarmee wordt de gespecificeerde archeologische verwachting getoetst en waar nodig aangepast en kunnen uitspraken worden gedaan over de gaafheid van archeologisch relevante niveaus.

Daartoe zijn 10 boringen zo optimaal mogelijk verspreid over het plangebied.

Er is geboord tot maximaal 300 cm -mv met een Edelmanboor (7 cm) en een gutsboor (3 cm). De boringen zijn tijdens het veldwerk lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) digitaal beschreven in het boorbeschrijvingssysteem van RAAP (Deborah3 zie bijlage 3) en met behulp van RTK-GPS ingemeten. Van alle boringen is de hoogte bepaald met behulp van RTK-GPS.

Hoewel het onderzoek een verkennend onderzoek betreft, is het opgeboorde materiaal in het veld door middel van verbrokkeling en versnijding gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken).

Figuur 13. Zicht op het dorpslint vanaf boring 5, met links de stolpschuur (foto: RAAP).

3.2 Resultaten

3.2.1 Geologie en bodem

Bouwvoor en opgebrachte of verstoorde grond

In het gehele plangebied is een bouwvoor of opgebrachte grond aanwezig. De aangetroffen bouwvoor bestaat uit een (donker)bruinigrijze, humeuze, zwak tot matig zandige klei met een dikte van 10 tot 20 cm. In vijf van de tien boringen is opgebrachte grond aanwezig, vaak direct op de oorspronkelijke bouwvoor. Het betreft een (licht)bruinigrijze zwak zandige klei met kleibrokken of zwak siltig bouwzand met zand- en kleibrokken. Het opgebrachte pakket is 30 tot 50 cm dik. In boring 10 is de bovenste 80

cm vergraven en bestaat uit een afwisseling van lichtbruingrijze, stevige, sterk siltige klei met bruingrijze zandbrokken.

Cultuurlaag

In boringen 1 en 2, gelegen aan de voorkant en westkant van het woonhuis van Heerenweg 128, is direct onder de bouwvoor een cultuurlaag aanwezig. Dit bestaat uit een 60 tot 85 cm dik pakket bruingrijze, zwak zandige en licht tot matig humeuze klei. Het pakket bevat kleine kleibrokjes, houtskoolbrokken, glas, fragmenten van rood en geel puin, mortel, onverbrand bot, pijpensteel en fosfaatvlekken. De diepte van de cultuurlaag is in boring 1 op 0,2 tot 1,05 m –mv (0,2 tot 1,05 m –NAP) en in boring 2 op 0,15 tot 0,75 m –mv (0,15 tot 0,75 m –NAP). In boring 3 is onder een ophogingslaag een oud oppervlak aanwezig op 0,5 m –mv (0,6 m –NAP). Het gaat om een bruingrijze zwak humeuze klei met zand- en kleibrokjes, rode puinfragmenten en kachelslik. Mogelijk gaat het hier om een oude akkerlaag op het achterterrein. De laag is circa 30 cm dik, tot 0,8 m –mv (0,9 m –NAP).

Laagpakket van Walcheren (Formatie van Naaldwijk)

Onder de (oude) bouwvoor, verstoorde grond en de cultuurlaag aan de straatkant, is in het hele plangebied een natuurlijk kleipakket aanwezig. Het kleipakket begint plaatselijk vanaf 0,2 m –mv (circa 0,9 m –NAP; boring 8) tot 1,05 (circa 1,05 m –NAP; boring 1). Het betreft een grijze tot lichtbruingrijze, sterk siltige tot zwak zandige klei. Deze klei bevat silt- en zandlagen en humuslagen. Trajecten van dit kleipakket zijn afwisseld kalkrijk en kalkloos, en naar beneden toe wordt de klei donkergrijs van kleur en sterk humeus en bevat soms een veenbrok. Deze kleilaag begint op een diepte variërend van 1,05 m –mv in boring 5 (circa 1,7 m –NAP) tot 2,03 m –mv in boring 1 (circa 2,05 m –NAP), en is geïnterpreteerd als de onderste laag van de getijdenafzettingen van het Laagpakket van Walcheren. Mogelijk zijn de plantenresten afkomstig van geërodeerd Hollandveen. Deze afzettingen reiken tot een diepte van 1,45 m –mv (1,55 m –NAP; boring 3) tot 2 m –mv (2,4 m –NAP; boring 9).

Figuur 14. Boring 2: de overgang van donkergrijze afzettingen van Walcheren op de licht(bruin)grijze Wormer (foto: RAAP).

Hollandveen Laagpakket (Nieuwkoop Formatie)

In boring 8 is nog een restant Hollandveen aanwezig van 10 cm dik. Het betreft een bruingrijs, sterk kleilig ongedifferentieerd veen. De top van het veenrestant ligt op 1,2 m –mv (circa 1,88 m –NAP). Het is aannemelijk dat een groot deel van het ooit aanwezige Hollandveen op deze locatie en in de rest van het plangebied is verdwenen. Een donkergrijze, humeuze klei in de daarboven gelegen getijdenafzettingen duiden op deze erosie.

Laagpakket van Wormer (Formatie van Naaldwijk)

In 9 van de 10 boringen hebben de getijdenafzettingen van het Laagpakket van Walcheren tot in de top van het Laagpakket van Wormer ingesneden. In boring 8 gaat het veenrestant op 1,3 m –mv (circa 1,98 m –NAP) geleidelijk over in een lichtbruingrijze, sterk siltige klei. De top is kalkloos, zwak humeus en plantenresten. Na 15 cm op 1,45 m –mv (2,13 m –NAP) wordt de klei lichtgrijs, kalkrijk en bevat enkele dunne zandlagen. De afzettingen zijn geïnterpreteerd als wadafzettingen.

In vier andere boringen is nog een kalkloze top van het Laagpakket van Wormer aanwezig van circa 12 tot 30 cm dik. Deze top begint vanaf 1,45 m –mv (1,55 m –NAP; boring 3) en 1,3 m –mv (1,95 m –NAP; boring 4). De kalkloze top is niet humeus. In de vijf van de tien boringen gaan de (donker)grijze getijdenafzettingen abrupt of erosief over in licht(blauw)grijze sterk siltige, kalkrijke klei met zandlagen (boringen 1, 5, 6, 9 en 10).

De diepteligging van de top van het Laagpakket van Wormer in boringen 3 en 5 (respectievelijk 1,55 m –NAP en 1,75 m –NAP) is hoger dan de gemiddelde diepte van het aangetroffen Laagpakket van Wormer (2,05 m –NAP). Mogelijk duidt dit op een kreekrug in het waddenlandschap, waarbij de kreekruggen hoger kwamen te liggen dan de omringende wadvlakten. De top van de Wormer in boring 5 is echter vermoedelijk geërodeerd door latere getijdengeulen van het Laagpakket van Walcheren. De afzettingen in boring 3 zijn niet humeus, en zijn niet gerijpt aangetroffen.

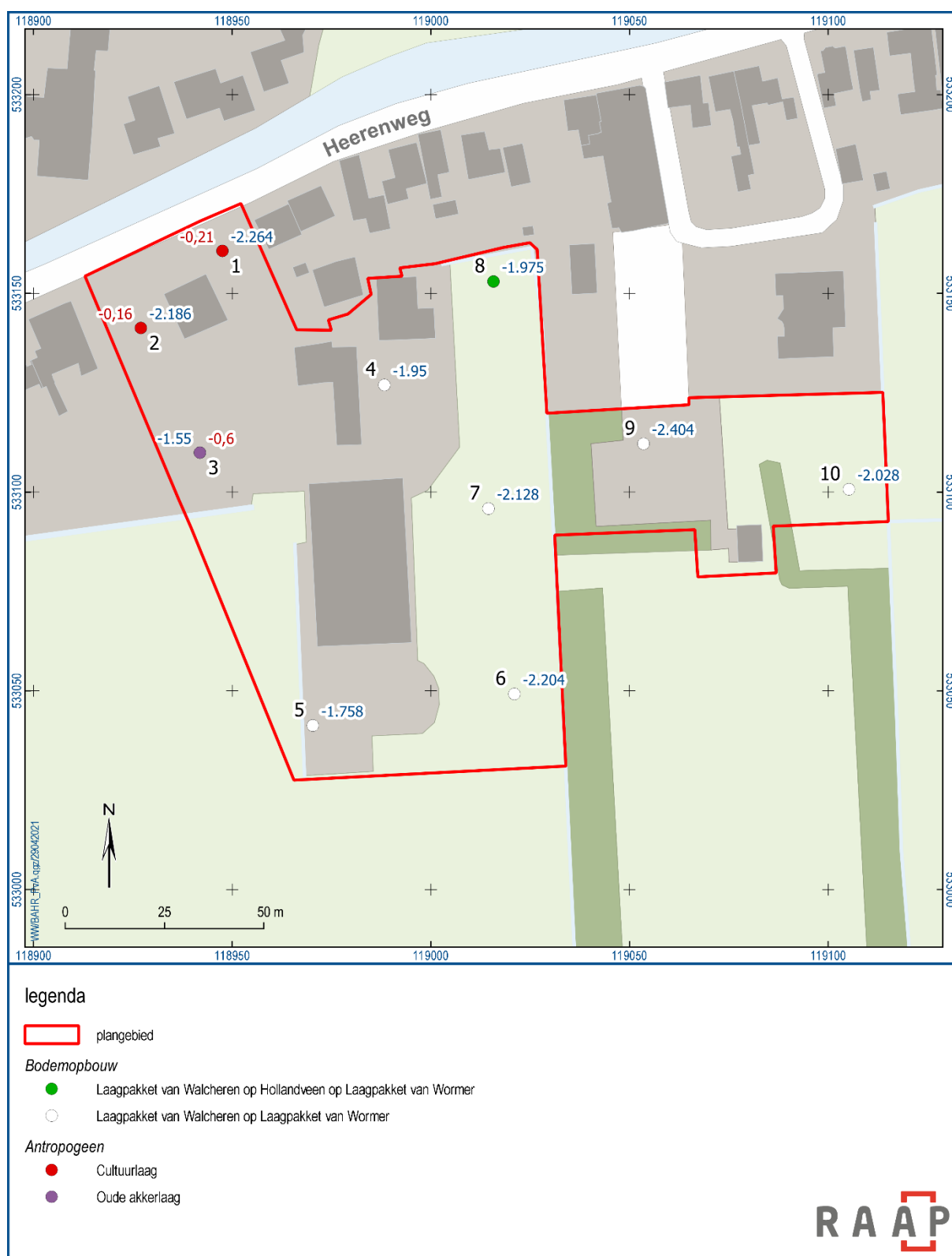
3.2.2 Archeologische indicatoren

Hoewel het verkennend booronderzoek niet tot doel had archeologische vindplaatsen op te sporen, aangezien de boordichtheid en boordiameter hiertoe ontoereikend waren, zijn tijdens het veldonderzoek in twee van de tien boringen archeologische indicatoren aangetroffen. Het gaat om een cultuurlaag in boringen 1 en 2 die sporen van afvalresten bevatten: Het pakket bevat namelijk kleine kleibrokjes, houtskoolbrokken, glas, fragmenten van rood en geel puin, mortel, onverbrand bot, pijpensteel en fosfaatvlekken.

Binnen het tijdsbestek van dit onderzoek was het niet mogelijk deze vondsten te verzamelen. De vondsten worden na oplevering van de rapportage gemeld in ARCHIS.

3.3 Archeologische relevantie

De ondergrond van het plangebied is opgebouwd uit een wadden- en kwelderlandschap uit het midden en laat neolithicum. De diepte van het niveau van het Laagpakket van Wormer varieert. Zo liggen de hoogste afzettingen op 1,45 m –mv (1,55 m –NAP) en de laagste op 2 m –mv (2,4 m –NAP). Er zijn geen aanwijzingen voor goed gerijpte kreekoevers of kwelderafzettingen in het plangebied. Het wadden- en kwelderlandschap is overveend geraakt. In boring 8 is nog een restant van dit Hollandveen aanwezig. Dit veen is later vrijwel volledig geërodeerd, plaatselijk zijn de getijdengeulen van het Laagpakket van Walcheren ingesneden in de onderliggende afzettingen van het Laagpakket van Wormer. In de top van de afzettingen van Walcheren is vervolgens een dijk aangelegd, en is de grond in gebruik genomen in de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Aan de kant van de Heerenweg is in boringen 1 t/m 3 een antropogene laag aanwezig van humeuze klei met archeologische indicatoren die kunnen duiden op bewoning in of in de buurt van het plangebied.

Figuur 15. Resultaten van het verkennend booronderzoek met de top van het Laagpakket van Wormer t.o.v. NAP (in blauw) en de top van de cultuurlaag en oude akkerlaag in meter NAP (in rood).

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusie

Op grond van de onderzoeksresultaten en onder verwijzing naar de doelstellingen, kunnen de volgende uitspraken worden gedaan:

Bureauonderzoek

Op basis van het bureauonderzoek werd een bodemopbouw verwacht van afzettingen van het Laagpakket van Walcheren, mogelijk op Hollandveen, op afzettingen van het Laagpakket van Wormer.

In de intacte top van het getijdenlandschap behorend tot het Laagpakket van Wormer gold een middelhoge verwachting voor archeologische resten uit het midden en laat neolithicum. Uit deze periode wordt de bewoning verwacht op kreekoevers en getij-inversieruggen. De diepte van de afzettingen is onbekend.

Voor de bronstijd en vermoedelijk t/m de vroege ijzertijd gold een lage verwachting voor bewoningsresten. In deze periode bestond het plangebied uit een veenmoeras, en waren bewoningsomstandigheden ongunstig. Voor de top van het Hollandveen, al dan niet veraard, gold een middelhoge verwachting voor archeologische resten uit de midden en late ijzertijd en Romeinse tijd. In deze periode is het veen toegankelijk en redelijk bewoonbaar door (natuurlijke) afwatering van het veengebied. De top van het veen kan plaatselijk verdwenen zijn door erosie van latere zee-inbraken.

Voor de top van de afzettingen van het Laagpakket van Walcheren geldt een hoge verwachting voor bewoningsresten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd langs de historische bewoningsas van Barsingerhorn tot circa 60 à 70 m uit de huidige Heerenweg. Dergelijke vindplaatsen hebben als prospectiekenmerk dat er een humeus antropogeen ophoogpakket aanwezig is met indicatoren (zoals houtskool, puinspikkels, aardewerk en bot). Voor het deel van het plangebied dat buiten de historische bewoningsas ligt, geldt een lage archeologische verwachting voor de middeleeuwen en nieuwe tijd.

Veldonderzoek

Tijdens het veldonderzoek is een bodemopbouw aangetroffen van het Laagpakket van Walcheren op het Laagpakket van Wormer. Slechts in één boring is een restant veen aanwezig van 10 cm. De top van het Laagpakket van Wormer is vermoedelijk gevormd in een nat waddenmilieu. Er zijn geen kreekoevers of kreekruggen aangetroffen. Voor de periode van het midden tot laat neolithicum kan de archeologische verwachting daarom naar beneden worden bijgesteld naar laag. Tijdens het veldwerk is gebleken dat het Hollandveen nagenoeg overal is weggeslagen door de latere zee-inbraken. Er worden geen resten uit de bronstijd t/m de Romeinse tijd meer verwacht. In de top van het Laagpakket van Walcheren is in boringen 1 t/m 3 - rondom het huidige woonhuis van Heerenweg 128 - wel een archeologische laag aangetroffen vanaf 0,15 m –mv (0,15 m –NAP). Het pakket heeft aan de weg een dikte van 60 tot 85 cm, en bevat meerdere archeologische indicatoren. Op het achtererf ligt een oude akkerlaag onder een ophogingslaag vanaf 0,5 m –mv (0,6 m –NAP) en heeft een dikte van 30 cm. De hoge archeologische waarde voor bewoning uit de middeleeuwen en nieuwe tijd is geverifieerd.

Figuur 16. Advieskaart.

4.2 Advies

Op basis van de resultaten van het onderzoek blijkt dat in een deel van het plangebied (mogelijk) archeologische resten bedreigd worden door de voorgenomen bodemingrepen (figuur 16). Daarom wordt geadviseerd om de plannen zodanig aan te passen dat verstoring wordt voorkomen. Dat kan door de geplande werkzaamheden niet dieper uit te voeren dan 15 cm –mv (0,15 m –NAP).

Gezien de relatief geringe diepteligging van een archeologisch niveau, lijkt plaanpassing / archeologie-vriendelijk bouwen, niet haalbaar. Indien plaanpassing niet mogelijk wordt geacht, wordt aanbevolen in het kader van de bestaande planvorming de onderstaande vervolgstap uit het proces van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) te nemen.

Er wordt geadviseerd om gravend vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (conform protocol IVO-P, zie ook <https://pom.cultureelerfgoed.nl>). Voorafgaand aan dergelijk proefsleuvenonderzoek dient een Programma van Eisen (PvE) te worden opgesteld en te zijn goedgekeurd. Dit PvE dient te worden goedgekeurd door de bevoegde overheid (in dezen de adviseur van de gemeente Hollands Kroon: Archeologie West-Friesland).

In het overige deel van het plangebied wordt in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

4.3 Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Hollands Kroon, en diens adviseur: Archeologie West-Friesland, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Literatuur

- Dou, J.J., 1745. (facsimile, 1970). Kaartboek Uitwaterende Sluizen in Kennemerland en West-Friesland. Canaletto, Alphen aan den Rijn.
- Hallewas, D.P. & E.F.J. de Mulder, 1987. Archeologisch en historisch-geografisch overzicht van het kaartblad 19 Oost. In: W.E. Westerhoff, E.F.J. de Mulder & W. de Gans, 1987. Toelichting bij de geologische kaart van Nederland 1:50.000, blad Alkmaar west (19W) en blad Alkmaar oost (19O). Rijks Geologische Dienst, Haarlem.
- Heeringen, R.M. van & E.M. Theunissen, 2001. Kwaliteitsbepalend onderzoek ten behoeve van duurzaam behoud van neolithische terreinen in West-Friesland en de Kop van Noord-Holland. Nederlandse Archeologische Rapporten 21. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Kleinsma, W.B., G. Stoffelsen & J.A. van den Hurk, 1975. Ruilverkavelingsgebied Schagerkogge. Bodemgesteldheid en bodemgeschiktheid (bodemkaart 1:15.000). Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Koomen, A.J.M. & G.J. Maas, 2004. Geomorfologische kaart Nederland (GKN). Achtergronddocument bij het landsdekkende digitale bestand. Alterra-rapport 1039, Wageningen.
- Mulder, E.F.J. de & J.H.A. Bosch, 1982. Holocene stratigraphy, radio-carbon datings and palaeogeography of central and northern North-Holland (The Netherlands). Mededelingen Rijks Geologische Dienst 36(3): 111-160.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Rosing, H., 1995. Toelichting bij de kaartbladen Blad 9 West Texel (gedeeltelijk) - 14 West Medemblik; 14 Oost Medemblik - 15 west Stavoren (Noordhollands gedeelte); Blad 19 West Alkmaar. DLO-Staring Centrum, Wageningen.
- SIKB, 2016. Beoordelingsrichtlijn Archeologie. BRL SIKB 4000. SIKB, Gouda.
- Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsdijk & C. Laban, 2006. Geologische overzichtskaart van Nederland. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.

Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices

Figuren:

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).	7
Figuur 2. Archeologische waarden binnen het plangebied op basis van de beleidskaart van gemeente Hollands Kroon.	8
Figuur 3. Paleogeografische ontwikkeling van het plangebied.	12
Figuur 4. Plangebied op de hoogtekaart van het AHN3.	14
Figuur 5. De AMK-terreinen in Barsingerhorn.	16
Figuur 6. Overzichtkaart archeologische gegevens uit de directe omgeving van het plangebied.	19
Figuur 7. Uitsnede van de kaart van West-Friesland door Dou uit 1651-1654 (Archeologie West-Friesland).	21
Figuur 8. Uitsnede van de kaart van de Wieringerwaard uit 1675 (Archief Alkmaar).	21
Figuur 9. Globale ligging van het plangebied op een uitsnede van de kaart van Dou uit 1745, met links het noorden (Facsimile, 1970).	22
Figuur 10. Globale ligging van het plangebied (rood omkaderd) op een uitsnede van de kadastrale minuutplan van 1819 (beeldbank.cultureelerfgoed.nl).	24
Figuur 11. Google Street View van Heerenweg 128 (moment van opname: juni 2019).	25
Figuur 12. Inrichtingsplan van 09-03-2021 (naar: Studio Groenburg en B4O, aangeleverd op 29-04-2021).	26
Figuur 13. Zicht op het dorpslint vanaf boring 5, met links de stolpschuur (foto: RAAP).	28
Figuur 14. Boring 2: de overgang van donkergrijze afzettingen van Walcheren op de licht(bruin)grijze Wormer (foto: RAAP).	30
Figuur 15. Resultaten van het verkennend booronderzoek met de top van het Laagpakket van Wormer t.o.v. NAP (in blauw) en de top van de cultuurlaag en oude akkerlaag in meter NAP (in rood).	32
Figuur 16. Advieskaart.	34

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens.	9
Tabel 2. Overzicht van het geldende archeologiebeleid en achterliggende verwachtingskaart.	14
Tabel 3. Overzicht van de bekende archeologische monumenten en archeologische vondstlocaties in en rond het plangebied.	15
Tabel 4. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond het plangebied.	18
Tabel 5. Het aanwezige rijksmonument binnen het plangebied, en in de directe omgeving ervan.	23
Tabel 6. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.	25
Tabel 7. De toekomstige situatie.	26

Bijlagen:

Bijlage 1. Tijdschaal	
-----------------------	--

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

Bijlage 3. Boorbeschrijvingen

Bijlage 1. Tijdschaal

Archeologische perioden			
Tijdperk			Datering
Recente tijd			
Nieuwe tijd	C		1945
			1850
			1650
Middeleeuwen	A		1500
			1250
	Vroeg	Laat B	1050
		D: Ottoonse tijd	900
		C: Karolingische tijd	725
		B: Merovingische tijd	525
		A: Volksverhuizingstijd	450
Romeinse tijd	Laat		270
		Midden	70 na Chr.
		Vroeg	15 voor Chr.
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500
		Jong B	16.000
		Jong A	35.000
		Midden	250.000
		Oud	

label1_standdaard_Archeologisch_RAAP_2014

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

LS03 en LS04, motivatie voor de keuze van de geraadpleegde bronnen (+ indien van toepassing)

Bron	Geraadpleegd en afgebeeld/beschreven	Geraadpleegd, niet afgebeeld	Niet beschikbaar voor dit plan-/onderzoeksgebied	Bevat geen (nieuwe) relevante informatie	Opmerking
Bodemkaart van NL	+				
Geologische kaart van NL	+				
Geomorfologische kaart van NL	+				
Gedetailleerde bodemkaarten		+			
DINO				+	
Gegevens milieukundig bodemonderzoek			+		
Actueel Hoogtebestand Nederland	+				
Lucht- en satellietfoto's	+				
Topografische kaart van Nederland	+				
Oud(st)e kadasterkaarten	+				
Historische kaarten van Nederland	+				
Beeldmateriaal bouwhistorie	+				
Archeologische en cultuurhistorische rapportages	+				
Archieven (RAAP)	+				
Eigenaar en gebruiker	+				
AMK	+				
ARCHIS	+				
CMA			+		
CAA			+		
CHW	+				
Literatuur (arch./aardwet.)	+				
Gebiedsgerichte specialisten					<i>Niet geraadpleegd</i>
Amateurarcheologen					<i>Niet geraadpleegd</i>
Gemeentelijke waarden- of verwachtingskaart	+				
Archeologisch depot				+	

Bijlage 3. Boorbeschrijvingen

Boring: BAHR_1

Kop algemeen: Projectcode: BAHR, Boornummer: 1, Beschrijver(s): DP/WW, Datum: 12-04-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 300
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 118947.544, Y-coördinaat in meters: 533160.691, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: -0.014, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Hollands Kroon, Opdrachtgever: Rotteveel, Uitvoerder: RAAP West

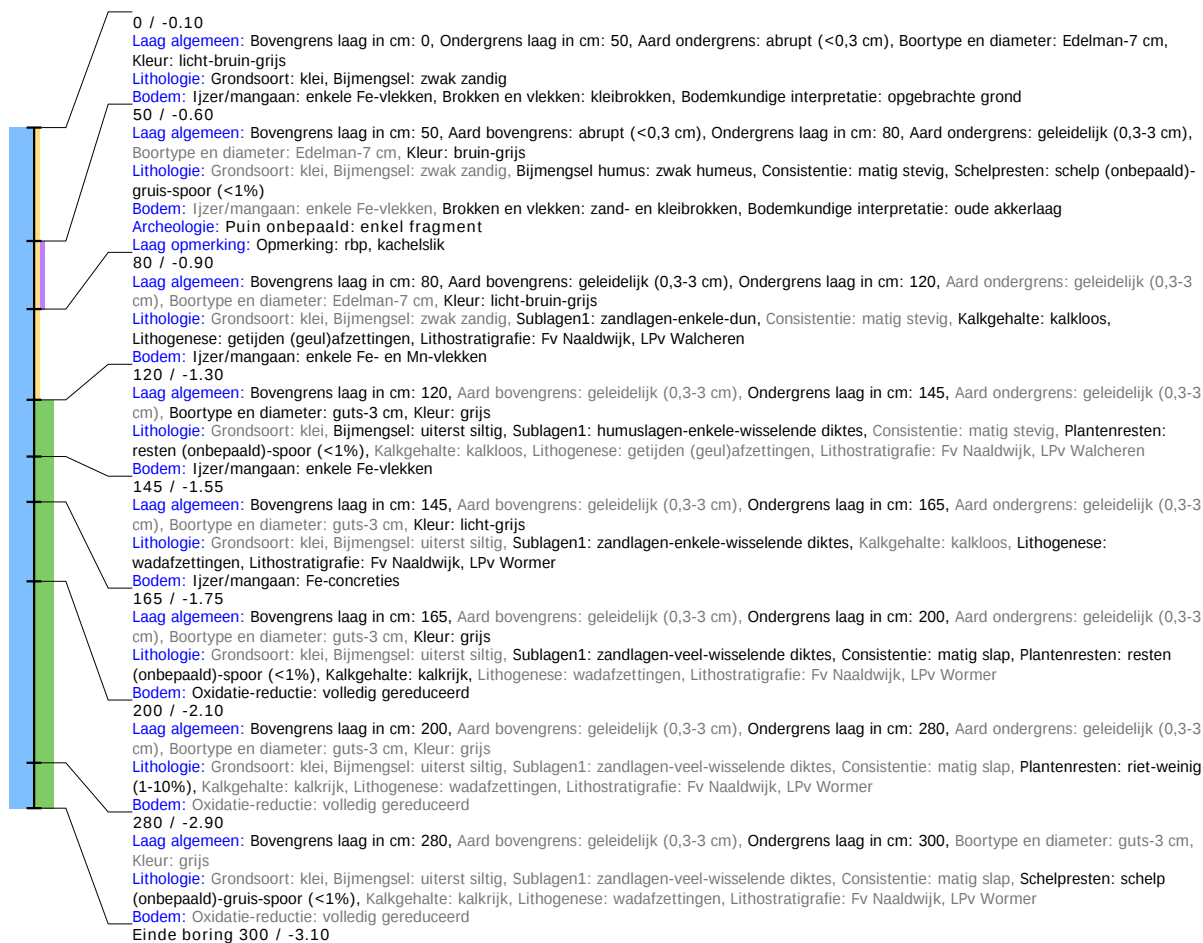
Boring: BAHR_2

Kop algemeen: Projectcode: BAHR, Boornummer: 2, Beschrijver(s): DP/WW, Datum: 12-04-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 300
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 118927.009, Y-coördinaat in meters: 533141.303, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: -0.006, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Hollands Kroon, Opdrachtgever: Rotteveel, Uitvoerder: RAAP West

Boring: BAHR_3

Kop algemeen: Projectcode: BAHR, Boornummer: 3, Beschrijver(s): DP/WW, Datum: 12-04-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 300
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 118941.866, Y-coördinaat in meters: 533109.944, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: -0.1, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Hollands Kroon, Opdrachtgever: Rotteveel, Uitvoerder: RAAP West

Boring: BAHR_4

Kop algemeen: Projectcode: BAHR, Boornummer: 4, Beschrijver(s): DP/WW, Datum: 12-04-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 300
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 118988.298, Y-coördinaat in meters: 533126.951, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: -0.65, Precisie hoogte: 1 cm, Referentieveld hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Hollands Kroon, Opdrachtgever: Rotteveel, Uitvoerder: RAAP West

Boring: BAHR_5

Kop algemeen: Projectcode: BAHR, Boornummer: 5, Beschrijver(s): DP/WW, Datum: 12-04-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 300
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 118970.288, Y-coördinaat in meters: 533041.295, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: -0.628, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Hollands Kroon, Opdrachtgever: Rotteveel, Uitvoerder: RAAP West

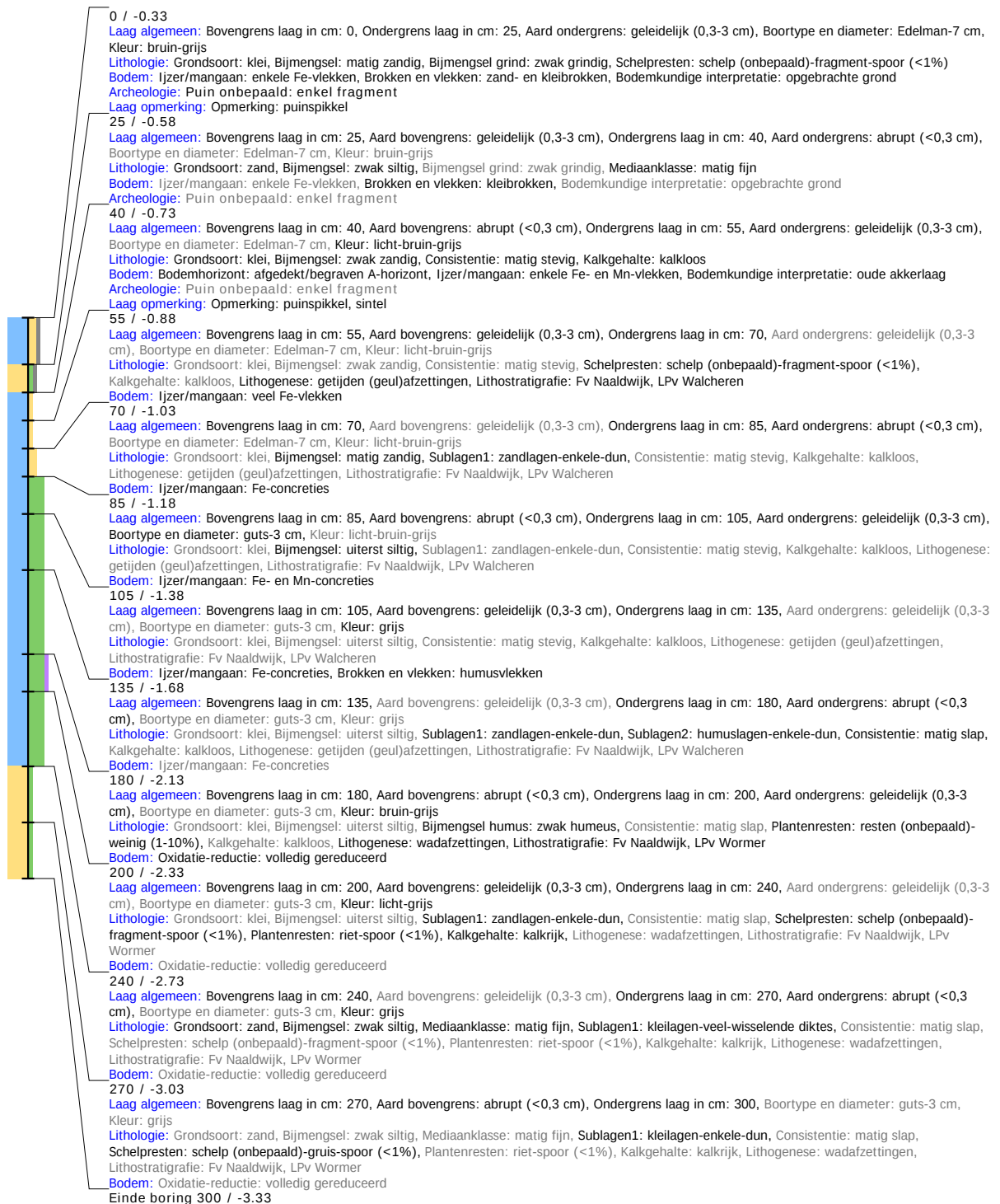
Boring: BAHR_6

Kop algemeen: Projectcode: BAHR, Boornummer: 6, Beschrijver(s): DP/WW, Datum: 12-04-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 300
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 119021.022, Y-coördinaat in meters: 533049.227, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: -0.464, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Hollands Kroon, Opdrachtgever: Rotteveel, Uitvoerder: RAAP West

Boring: BAHR_7

Kop algemeen: Projectcode: BAHR, Boornummer: 7, Beschrijver(s): DP/WW, Datum: 12-04-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 300
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 119014.496, Y-coördinaat in meters: 533095.872, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: -0.328, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Hollands Kroon, Opdrachtgever: Rotteveel, Uitvoerder: RAAP West

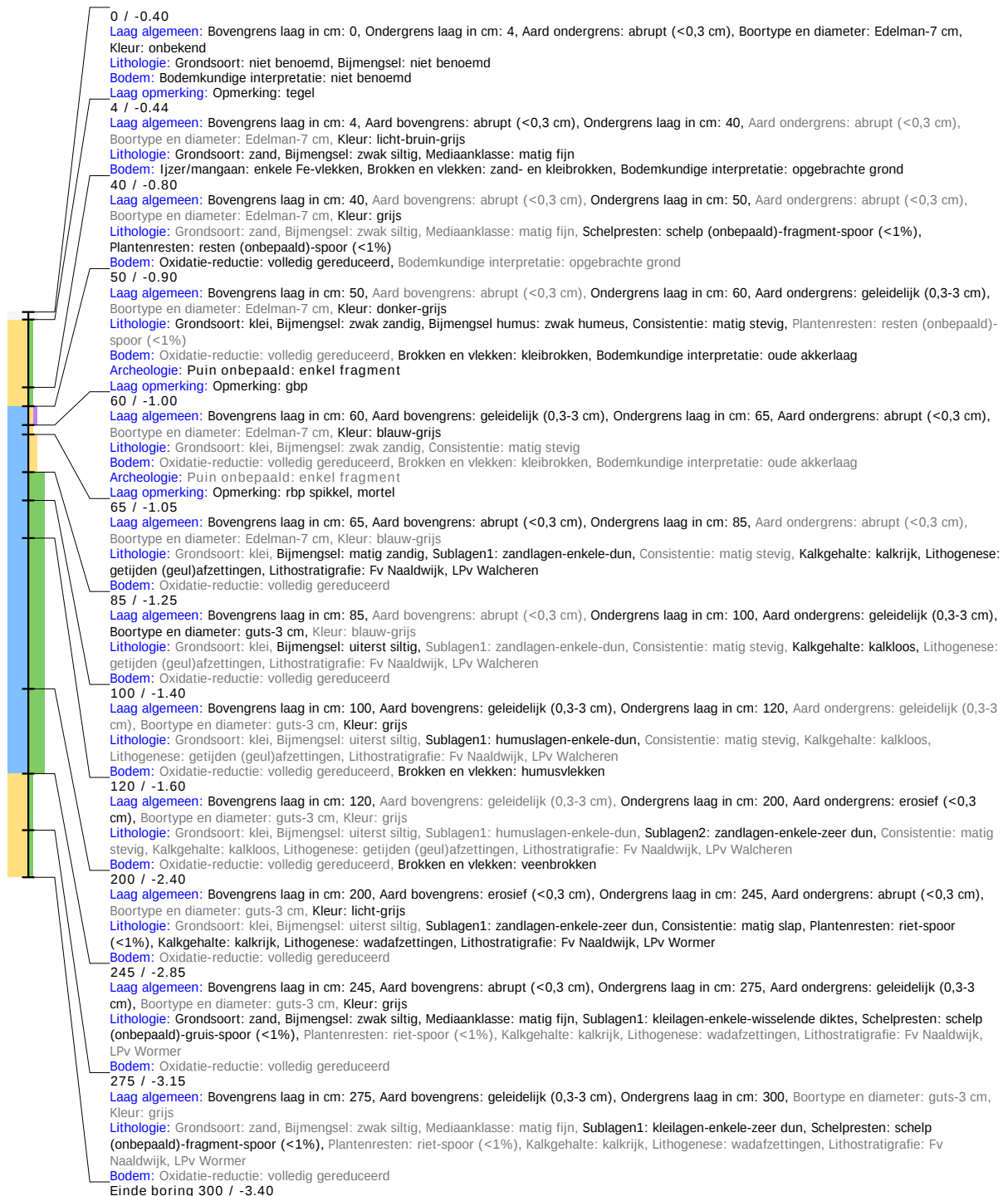
Boring: BAHR_8

Kop algemeen: Projectcode: BAHR, Boornummer: 8, Beschrijver(s): DP/WW, Datum: 12-04-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 300
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 119015.755, Y-coördinaat in meters: 533153, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: -0.675, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Hollands Kroon, Opdrachtgever: Rotteveel, Uitvoerder: RAAP West

Boring: BAHR_9

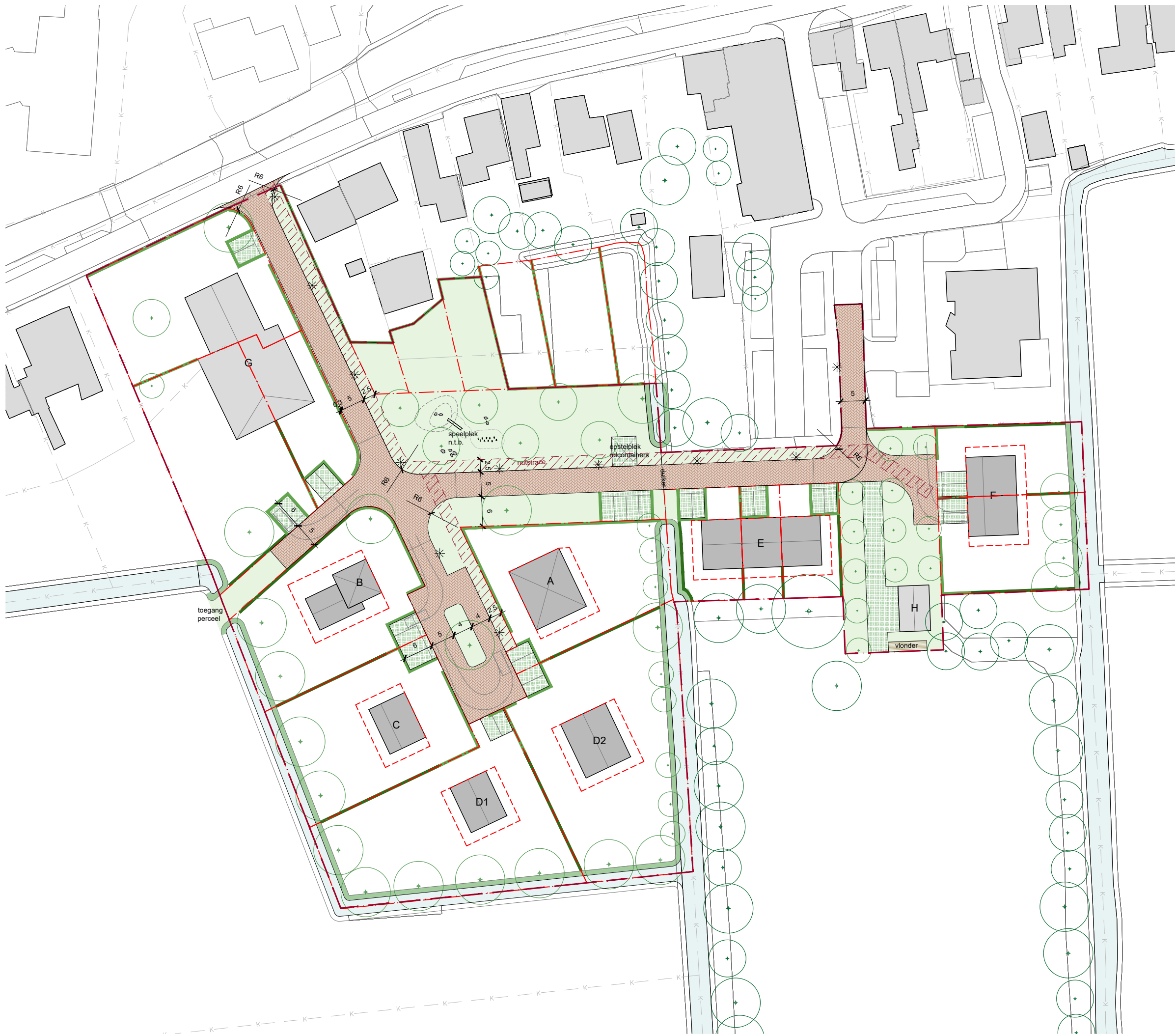
Kop algemeen: Projectcode: BAHR, Boornummer: 9, Beschrijver(s): DP/WW, Datum: 12-04-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 300
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 119053.516, Y-coördinaat in meters: 533112.181, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: -0.404, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Hollands Kroon, Opdrachtgever: Rotteveel, Uitvoerder: RAAP West

Boring: BAHR_10

Kop algemeen: Projectcode: BAHR, Boornummer: 10, Beschrijver(s): DP/WW, Datum: 12-04-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 300
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 119105.212, Y-coördinaat in meters: 533100.719, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: -0.508, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Hollands Kroon, Opdrachtgever: Rotteveel, Uitvoerder: RAAP West

legenda

- plangrens
- kadastrale grenzen
- bebouwing
- kavelgrens
- bouwwvlak
- nutstrace
- rijbaan gebakken klinkers, keiformaat, rood-bont genuanceerd, keperverband, A4-12
- voetpad gebakken klinkers, waalformaat, rood-bont genuanceerd, halfsteensverband, A4-12
- parkeervakken grasbeton, bijv. vd Bosch beton, Grassplittegel, standaard grijs
- trottoirband, 15/13x25, standaard grijs
- gazon, grasmengsel voor intensief gebruik
- oevertalud, gras-kru denmengsel voor oevers, beschoeiing met ingeplante kokosrollen, soorten n.t.b.
- I chtmast, paaltop, 4m, type KFK Lighttron cs
- speelplek, natuurlijk spelen, n.t.b.
- haag laag, ligustrum ovalifolium, 80-100cm, 5 st/m1
- haag hoog, ligustrum ovalifolium, 175-200cm, 3 st/m1
- boom bestaand, bescherming tijdens bouw
- boom te kappen
- boom nieuw, maat 20-25, groeiplaatsverbetering en boompalen, soorten n.t.b.

woningtypes

- A hoofdwoning boerenerf
- B kapbergwoning
- C kapschuurwoning
- D schuurwoning
- E drie-onder-één-kap woning
- F twee-onder-één-kap woning
- G bestaande stolp
- H ijsbaan verenigingsgebouw

noordpijl

ErvenConsulenten.nl
ADVIES OP MAAT | ERF EN LANDSCHAP

studio groenburg + B40

+31 (0)30 274 1780
+31 (0)6 22 79 1350
E-mail: info@b4o.nl

opdrachtgever

Rotteveel M4
bouwmanagement en vastgoedadvies

project

Heerenweg 128
Barsingerhorn

tekening

S tuatietekening

schaal

1:750

formaat

A3

datum

09-03-2021